

ДАЙДЖЕСТ НОВИН

УЧАСНИКІВ ГРОМАДСЬКОЇ ІНІЦІАТИВИ «ЗА ЧЕСНУ ТА ПРОЗОРУ МИТНИЦЮ»

Випуск №49
01 - 31.03.2023

Шановні читачі!

Перед Вами Інформаційний бюлетень, продукт Інституту економічних досліджень та політичних консультацій, який публікується в рамках проєкту Підтримка «Громадської Ініціативи «За чесну та прозору митницю» за фінансової підтримки Європейського Союзу, МФ «Відродження» та Atlas Network.

Сподіваємось, Вам буде цікаво!

У цьому випуску:

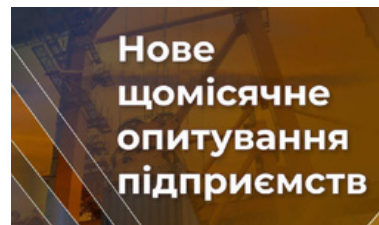
НОВИНИ УЧАСНИКІВ ІНІЦІАТИВИ

- Нове Щомісячне опитування підприємств «Український бізнес під час війни» (лютий 2023)
- 52,9% підприємств Київщини очікують зростання обсягів виробництва в найближчі три місяці - опитування
- Результати конкурсу грантів для громадських організацій «Наш кордон в умовах російської агресії проти України»

Нове Щомісячне опитування підприємств «Український бізнес під час війни»

Щомісячне опитування керівників підприємств проводить ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій» (далі ІЕД) в рамках зміни дії проєкту «Підтримка Громадської ініціативи «За чесну та прозору митницю», який фінансується Європейським Союзом та співфінансується МБФ «Відродження» та благодійним фондом ATLAS Network (США).

Потреба у вичерпній інформації про економічну ситуацію є важливою для економічної політики під час війни. Для швидкого збору інформації про поточний стан економіки на рівні підприємства ІЕД проводить щомісячне опитування підприємств із застосуванням підходу кон'юнктурних досліджень (або Business Tendency Survey). Методологію розроблено для оцінки ситуації з «базового рівня» – суджень та очікувань основних економічних агентів – підприємців та керівників підприємств.

Щомісячне опитування підприємств складається з двох частин – регулярної та спеціальної.

Регулярно респонденти дають відповіді на питання про зміну основних показників діяльності та короткострокові прогнози щодо майбутніх змін цих же показників. Мова йде про динаміку випуску (виробництво), реалізації (продажі), експорту, заборгованостей, нових замовлень, зайнятості тощо. Оцінки та очікування щодо змін ділового клімату та фінансово-економічної ситуації на підприємстві в перспективі на пів року також у фокусі нашої уваги.

Спеціальна частина щомісячного опитування підприємств присвячена впливу війни на виробничу діяльність підприємств та експорт, оцінкам державної політики з підтримки бізнесу. У випуску використано галузевий вимір в аналізі даних.

НОВИНИ УЧАСНИКІВ ІНІЦІАТИВИ

Нове Щомісячне опитування підприємств «Український бізнес під час війни» (лютий 2023)

13 березня 2023 року, ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій» (ІЕД) в рамках проекту «Підтримка Громадської Ініціативи «За чесну та прозору митницю» провів онлайн захід «Економічні тенденції з точки зору бізнесу (лютий 2023)».

Під час заходу були представлені результати Десятого щомісячного опитування керівників підприємств «Український бізнес в умовах війни», яке проводилось у лютому 2023 року.

Мета проекту: оперативний збір інформації про поточний стан економіки на рівні підприємства.

Опитування проводилося упродовж 13–28 лютого 2023 року серед 524 підприємств усіх галузей промисловості (разом із агросектором і ритейлом) у 22х із 27ми регіонах України. Звіт охоплював низку напрямів, а саме:

- 1) основні перешкоди бізнесу (тенденції останніх трьох місяців);
- 2) ключові зміни в економіці впродовж року;
- 3) оцінки та очікування від майбутнього (завантаженість підприємств).

Незважаючи на високий рівень довгострокової невизначеності, очікування підприємств суттєво покращилися в останні три місяці і ця тенденція триває вже півроку. Логічно, що оцінки економічної політики держави зі сторони промисловості покращилися, хоча експортна активність не зазнає істотних змін, стверджує виконавча директорка Інституту економічних досліджень і політичних консультацій (ІЕД) Оксана Кузяків.

1. Рейтинг основних перешкод для роботи бізнесу хоча й містить одні і ті самі виклики, але вони набувають нового відтінку.

У числі **ТОП-проблем** у роботі бізнес назвав:

-**вплив перебоїв з електро-, водо- або теплопостачанням**. Відсоток респондентів, які повідомили під час опитування про перебої з електроенергією як про перешкоду для ведення бізнесу, значно знизився – з 79% у січні до 68% у лютому 2023 року. 73% підприємств доводилося тимчасово призупиняти роботу через відключення електроенергії в січні. Місяцем раніше 89% опитуваних вказували на цю проблему, тож можна говорити про певне покращення ситуації.

Через відключення електроенергії підприємства в січні втратили 15% загального робочого часу (23% у грудні 2022 року). Найбільше постраждали від перебоїв із електроенергією підприємства Хмельницької (52% опитаних у січні і 46% у грудні), Сумської (31% і 19% відповідно) та Харківської (30% і 49% відповідно) областей;

- **ріст цін** на сировину, матеріали і відповідно на готові товари;

- **логістичні проблеми** - складнощі з перевезенням сировини в середині України помітно збільшилися з 39% до 51%. Це один із сигналів відновлення економіки та певної невідповідності активності одних гравців ринку та зволікання інших;

- відсоток опитаних, які вважають, що **працювати небезпечно**, залишився на рівні січня 2023 року – 40%. Найбільш небезпечними для ведення бізнесу респонденти вважають Дніпропетровську (100% у лютому і 60% січні), Миколаївську (100 % та 100% відповідно), Харківську (100% та 83% відповідно), Полтавську (94% та 83% відповідно), Київ (86% і 76% відповідно);

[»» Продовження стор 3.](#)

НОВИНИ УЧАСНИКІВ ІНІЦІАТИВИ

Основні економічні тенденції та очікування в лютому 2023

>> *продовження*

- **брак робочої сили** продовжує поступово збільшуватись у значенні. Частка тих, хто вказує на цю перешкоду в роботі, становить 26% у лютому, що на 4% вище, ніж місяцем раніше. Хоча такий ріст є не суттєвим, проте все одно варто звернути увагу на тенденцію дефіциту кадрів, який посилюється. Це також вказує на погавлення роботи бізнесу, який активізується і планує розвиватися далі.

Респонденти не акцентували особливої уваги на корупції та її перешкодах у роботі. Лише 5% опитаних говорять, що це проблема. Про блокування накладних як завада нормальної роботи згадувало 3% респондентів у січні. У лютому цей фактор згадували 4% опитаних. Тобто проблема є, але для вузького кола підприємців.

2. Ключові зміни в економіці впродовж року. Фінансово-економічна ситуація на підприємстві порівняно з тим, «що було рік тому», є глибоко негативною. Великі підприємства почуваються краще за інших. У найгіршій ситуації опинилися середні підприємства.

За останній рік підприємства зробили суттєві інвестиції у свою безперебійну роботу (генератори, засоби зв'язку) та безпеку (витрати на переїзд або безпеку співробітників). Їхні балансові показники позитивні, що відображає збільшення цих інвестицій. Натомість балансові показники усіх інших змін негативні (більш поширене зменшення). Йдеться, зокрема, про скорочення обсягів виробництва, замовлень, кількості працівників, інвестицій у розвиток. Це ускладнює фінансове становище бізнесу, оскільки витрати зростають при зменшенні прибутків.

Говорячи про основні зміни за останній рік (з лютого 2022 року до лютого 2023 року), респонденти відмічають:

- зміни в підходах до організації праці,
- скорочення обсягів виробництва або надання послуг,
- у 2/3 підприємств змінилася кількість працівників,
- експортери відмічають зміну закордонних ринків (47%),
- майже половина підприємств змінила клієнтів та/або постачальників.

3. Оцінки та очікування бізнесу. Завантаженість виробничих потужностей залишається майже на одному рівні протягом 4 місяців:

- 4% опитаних підприємств не працюють (3% у січні),
- 4% підприємств працюють із завантаженням менше 25% (5% у січні).

На 2% зросла кількість підприємств, що працюють на повну потужність (100% і більше) - 6% у лютому проти 4% у січні та 3% у грудні. Частка підприємств, які працюють майже на повну потужність (75%-99%), залишилася на колишньому рівні (44% у лютому проти 43% у січні).

Респонденти обережно ставляться до перспективного планування, зокрема на 2 роки вперед, оскільки враховують фактор високої невизначеності в економіці. Водночас очікування на найближчі три місяці в підприємств доволі оптимістичні.

Це пов'язано з покращенням ситуації з виробництвом та експортом впродовж останнього кварталу. Так, у лютому 2023 року у порівнянні з січнем частка підприємств, які планували зростання виробництва в найближчі 3-4 місяці, зросла з 39% до 49,1%. Частка підприємств, які планували скоротити виробництво, зменшилась з 8,9% у січні до 5,0% у лютому. З 51,7% до 45,9% зменшилась частка підприємств, які планують зберегти обсяги виробництва в найближчі місяці на колишньому рівні.

>> *Продовження стор 4.*

НОВИНИ УЧАСНИКІВ ІНІЦІАТИВИ

Основні економічні тенденції та очікування в лютому 2023

>> продовження

Підприємства упродовж року були забезпечені замовленнями в середньому на 3 місяці. Це стільки ж, як і в січні, але більше, ніж у листопаді-грудні 2022 року, коли середній термін складав 2 місяці. Частка підприємств, забезпечених замовленнями на період до одного місяця, зменшилась з 16% у грудні 2022 року до 8% у лютому 2023 року.

Очікування щодо зайнятості персоналу на підприємствах не змінилися. Відсоток підприємств, які планують ріст зайнятості, дещо зріс - з 5,7% до 6,4%. Несуттєво збільшився відсоток підприємств, які збираються зменшити чисельність працівників, - із 3,3% у січні 2023 року до 4,2% у лютому. Відсоток підприємств, на яких не очікується змін у зайнятості, зменшився - із 91,0% до 89,4% відповідно. Кількість підприємств, які збільшуватимуть кількість працівників у вимушених відпустках, становить 2,9% (було 2,3%).

Підприємств, які збираються скоротити працівників у вимушених відпустках, стало менше - 26,4% у лютому проти 28,3% січня. Відсоток підприємств, де ситуація щодо персоналу без змін, дещо зріс - із 69,4% у січні до 70,7% у лютому.

**Очікування на два роки:
невизначеність зростає,**

**з 42,3% до 57,3% збільшилась частка опитаних,
що не змогла ти прогноз про плани свого
підприємства на перспективу двох років;**

**збільшення розміру підприємства, важче
визначитися, що буде за два**

Нове щомісячне опитування підприємств, #10, (02/2023)

"Важко передбачити, що буде з діяльністю підприємства через 2 роки", % за розміром підприємства

Source: INRES - Created with Datawrapper

"Важко передбачити, що буде з діяльністю підприємства через 2 роки", % підприємств

Source: INRES - Created with Datawrapper

>> Продовження стор 5.

НОВИНИ УЧАСНИКІВ ІНІЦІАТИВИ

Основні економічні тенденції та очікування в лютому 2023

>> продовження

Нове щомісячне опитування підприємств,
#10, (02/2023)

Очікування на два роки: плани підприємств щодо розширення діяльності позитивні, але поступово збільшується % тих, хто поки планує залишити все як є

1

Ринок праці дещо поживався, оскільки, на думку аналітиків ІЕД, почав сигналізувати про певні труднощі, які пов'язані з активізацією пошуку як кваліфікованих, так і некваліфікованих працівників. Кількість респондентів, яким важче знайти кваліфікованих працівників, збільшилася з 20,9% у січні до 27,0% у лютому. Відсоток тих, кому легше знайти кваліфікованих працівників, не змінюється - 2,2% у лютому проти 2% у січні. Зросли і відсоток підприємств, яким важко знайти некваліфікованих працівників, - з 11,2% у січні до 18,8% у лютому, і тих, кому легше знайти некваліфікованих працівників, - з 5,9% у січні до 6,8% у лютому.

Відновлення експортної діяльності сповільнилося. 60% респондентів були експортерами станом на початок 2022 року. Відсоток підприємств, які припинили експорт після 24 лютого 2022 року та не змогли відновити, зріс до 14%. Мікробізнес досі стикається з більшими викликами - 39% підприємств ще не відновили експорт. Малий бізнес також сигналізує про погіршення ситуації з початком експортної діяльності. Лише 2% респондентів у лютому 2023 року говорять про успішність старту експорту, тоді як цей показник у попередні місяці становив 1-2%.

Оцінки економічної політики держави зі сторони бізнесу покращилися. У лютому 2023 частішали позитивні оцінки державної політики з підтримки бізнесу, тоді як негативних оцінок стало менше. Частота позитивних оцінок збільшилась із 21% у січні до 24% у лютому 2023 року, а негативних - зменшилась із 15% до 11%. Як і раніше, бізнес переважно нейтрально оцінює державну політику з підтримки бізнесу: такі оцінки поставили 56% опитаних

>> Продовження стор 6.

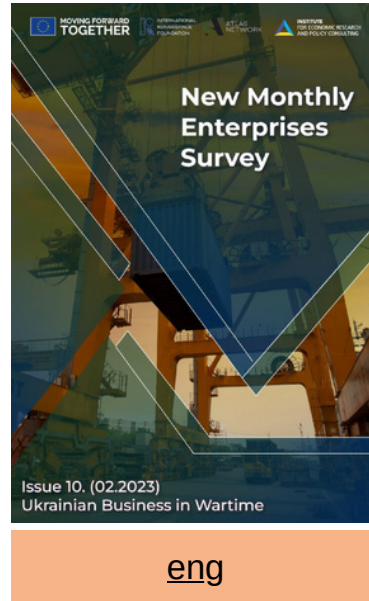
НОВИНИ УЧАСНИКІВ ІНІЦІАТИВИ

Основні економічні тенденції та очікування в лютому 2023

>> *продовження*

Ознайомтеся з результатами

>> *Десятого Щомісячного опитування підприємств «Український бізнес під час війни» (лютий 2023)*

Ознайомтеся з презентацією результатів Десятого щомісячного опитування керівників підприємств «Український бізнес в умовах війни»

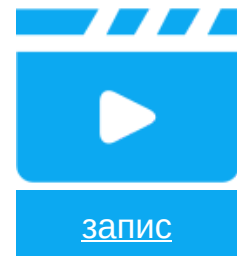
Основні економічні тенденції та очікування в лютому 2023

[укр](#)

[eng](#)

запис

НОВИНИ УЧАСНИКІВ ІНІЦІАТИВИ

52,9% підприємств Київщини очікують зростання обсягів виробництва в найближчі три місяці - опитування

52,9% підприємств Київщини очікують зростання обсягів виробництва в найближчі три місяці. Такі висновки нашого спеціального звіту, присвяченого Київській області за результатами дев'ятого Нового щомісячного опитування керівників підприємств.

Основне з висновків:

- У Київській області покращилися оцінки фінансово-економічної ситуації та загальноекономічного середовища.
 - Серед підприємств Київщини значно зменшився рівень невизначеності у дворічній перспективі, однак зросла частка підприємств, що не планують істотних змін у наступні два роки. Зокрема частка тих, хто не зміг дати прогноз на наступні пів року щодо фінансово-економічної ситуації, зменшилась із 36,1% до 11,8% у Київській області.
 - Підприємці Київщини значно оптимістичніше оцінюють свої виробничі перспективи, ніж у середньому бізнес по Україні.
 - Рівень завантаження виробничих потужностей зріс та перевищив рівень по країні. Станом на лютий усі опитані експортери Київщини продовжували зовнішньоекономічну діяльність.
- На Київщині зафіксовано значне збільшення показників щодо кількості працівників. При цьому підприємці області не відчують таких труднощів у пошуку кваліфікованих працівників, як загалом по Україні.
 - Небезпека для роботи та перебої з електро-, водо- та теплопостачанням стали основними проблемами для бізнесу Київської області в лютому. Однак більшості підприємств Київщини вдалося не припинити роботу через вимкнення електропостачання.
 - У середньому через вимкнення електроенергії підприємства Київської області втратили 11% загального обсягу робочого часу за січень (15% на рівні країни). У січні ситуація з вимкненням в області покращилася порівняно з листопадом та груднем.

Щомісячне опитування керівників підприємств відбувається в рамках зміни дії проєкту «За чесну та прозору митницю», який фінансується Європейським Союзом та співфінансується МБФ «Відродження» та благодійним фондом ATLAS Network (США).

Звіт підготовлено спільно з Департаментом економіки Київської обласної державної адміністрації.

НОВИНИ УЧАСНИКІВ ІНІЦІАТИВИ

Результати конкурсу грантів для громадських організацій «Наш кордон в умовах російської агресії проти України»

Інститут економічних досліджень та політичних консультацій висловлює щиро подяку всім, хто взяв участь у Конкурсі грантів для громадських організацій «Наш кордон в умовах російської агресії проти України».

Загалом ми отримали 7 заявок і Грантова комісія рекомендувала **підтримати наступні 6 проєктів:**

- Асоціація митних брокерів України (м. Київ) проєкт: «Моніторинг змін у митній сфері в умовах російської агресії проти України»
- ГО «Асоціація регіональних ЗМІ» (Чернігівська область) проєкт: «Моніторинг змін експортно-імпоротної сфери Чернігівської області»
- ГО «Стратегія майбутнього» (Кіровоградська область) проєкт: «Моніторинг якості надання сервісів Дніпровською митницею Держмитслужби та Держприкордонслужбою в умовах війни»
- ГО «СФЕРО» (Вінницька область) проєкт: «Громадський моніторинг та оцінка якості послуг, що надаються ДМС та ДПСУ на пунктах перетину та вивчення проблематики перетину кордону під час дії воєнного стану»
- ГО «Агенція міжнародної співпраці» (Волинська область) проєкт: «Кордон. Моніторинг. Оцінка. Реалії війни»
- ГО «Карпатські обрії» (Закарпатська область) проєкт: «Сприяння покращенню та оцінка роботи регіональної митниці Закарпаття, проблеми та перспективи»

Щиро вітаємо переможців конкурсу!

З повагою,
Команда Проєкту підтримка Громадської організації «За чесну та прозору митницю»

Випуск підготовлено
Інститутом економічних досліджень та політичних консультацій
в рамках проєкту **Підтримка Громадської Ініціативи**
«За чесну та прозору митницю»

КОНТАКТИ ПРОЄКТУ:

сайт: www.tfd.ier.com.ua
e-mail: customs@ier.kyiv.ua
Facebook: www.facebook.com/TFD.IER
Telegram https://t.me/Customs_ier_kiev

**ГО «Інститут економічних досліджень
та політичних консультацій»**

вул. Рейтарська 8/5-а,
01054 Київ, Україна
тел. + 38 044 278-63-42
факс + 38 044 278-63-36
institute@ier.kiev.ua
www.ier.com.ua

Проєкт «Підтримка Громадської Ініціативи «За чесну та прозору митницю» виконує
Інститут економічних досліджень та політичних консультацій
за фінансової підтримки
Європейського Союзу, МФ «Відродження» та Atlas Network